

Levie (Leo) Cohen is geboren in Leeuwarden op 11 oktober 1913. Hij was de zoon van Wolf Cohen en Aaltje Wallage, was getrouwd met Hendrika (Riek) Marcus.

Hij volgde na de middelbare school een opleiding aan het Amsterdamse seminarium. In het kader van de stichting Hachsjarah en Alyah (Palestinapioniers) kreeg hij vervolgens een zuivelopleiding. Eind 1937 werd hij als opvoedend ambtenaar aangesteld in de Berg-stichting in Laren.

De Berg-stichting is in 1909 opgericht als opvanghuis voor joodse kinderen uit noodlijdende gezinnen en voogdij kinderen. In een bosrijk gebied aan de zuidkant van het dorp Laren aan de Doodweg 4, grenzend aan de Hilversumse hei, stond

van 1911 tot 1971 het gebouwencomplex van de Berg-Stichting, een Joods Kindertehuis. Met een voetbalveld, boomgaard, groentetuin, pluimveehouderij en bijenkasten was de stichting een van de beste kindertehuizen van Nederland.

In 1929 werd begonnen met een Scoutinggroep bij de Bergstichting in Laren. De meisjes waren bij het

Nederlands Padvinders Gilde (NPG) als groep I van de afdeling Laren geregistreerd. De jongens waren ingeschreven bij de NPV als groep 6 van de afdeling

Bussum. In eerste instantie werd gestart met welpen, padvindsters en padvindsters en in mei 1936 kwamen er kabouters bij. In september 1933 werd ook een pioniersgroep opgericht. De groepen deden actief mee met activiteiten binnen het district en gingen jaarlijks op kamp. Vlak voor de oorlog waren er veertien welpen, tweeëntwintig verkenners, tien kabouters en achttien padvindsters.

Door de stichting werd De Judeër uitgegeven, het periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting. Hierin verschenen regelmatig verslagen van Scoutingkampen en werden installaties en insignes vermeld.

Salomon Cohen was tot 1937 bij de Bergstichting actief als hopman. Hij stopte eind 1937 wegens verhuizing bij de groep en Theodore Prins nam zijn functie als groepsleider en oubaas over. Leo Cohen werd hopman. Salomon werd toen als ere-hopman benoemd. In 1938 ontving Leo zijn erkenning als hopman.

De oorlog maakte een eind aan de prettige tijden in de instelling. Directeur Reitsema liet de Berg-Stichting typeren als een 'mischlingenheim', waar kinderen woonden die niet volbloed joods waren. De Berg-stichting werd enige tijd met rust gelaten. De gedwongen ontruiming van het tehuis in Laren werd in de zomer van 1942 aangekondigd. Op 5 december 1942 moest het gebouw leeg zijn, zodat er kinderen van soldatenvrouwen ondergebracht konden worden. Om te voorkomen dat de kinderen en stafleden gedeporteerd werden, huurde directeur Jan Reitsema in het geheim 3 panden van het Leger des Heils op het Rapenburg in Amsterdam en regelde hij valse verhuisvergunningen. Hij regelde verklaringen waaruit bleek dat de kinderen volgens de Neuerenberger nazi-regels niet als joods zouden worden beschouwd. De Eerste razzia van de Berg-Stichting vond plaats in februari 1943. Nadat 53 bewoners in Laren werden uitgeschreven en er in korte tijd veel bewoners werden ingeschreven op het adres op het Rapenburg, deden de Duitsers een inval. Directeur Jan Reitsema probeerde de razzia te stoppen door aan te geven dat de kinderen Mischling (niet volledig Joods) waren. Uiteindelijk werden er 14 kinderen afgevoerd en gedeporteerd. De Tweede razzia van de Berg-Stichting vond plaats op 26 mei 1943. 80 kinderen en medewerkers stonden klaar om afgevoerd te worden. Directeur Jan Reitsema weigerde mee te werken en kon SS'er Ferdinand aus der Fünten overtuigen het tehuis te sparen. Reitsema vertelde hem wederom dat de kinderen in het tehuis niet volledig Joods waren en dat er een procedure liep om dit officieel te maken met een Calmeyerstempel.

De definitieve ontruiming van de Berg-Stichting op het Rapenburg vond plaats op 2 augustus 1943. Reitsema werd gearresteerd tijdens een inval van de Sicherheitsdienst. De ongeveer 20 overgebleven bewoners van de Berg-Stichting werden overgebracht naar het gebouw van de Joodsche Invalide. Vanaf daar werden de meesten gedeporteerd. Directeur Jan Reitsema en zijn vrouw Tine doken onder in het Gooi. Tijdens de oorlog werden uiteindelijk 48 kinderen en 4 medewerkers vermoord door de nazi's. Zeker 70 kinderen en stafleden overleefden de oorlog, mede dankzij de inspanningen van directeur Jan Reitsema. Hij zorgde onder andere voor onderduikplaatsen in de Haarlemmermeer.

Leo trouwde op 31 maart 1942 in Laren met Henderika (Riek) Marcus (1918 – 2006). Hij heeft tijdens de oorlog zoveel mogelijk kinderen laten onderduiken totdat hij zelf ook onderdook. Uit bewaard gebleven afrekeningen van het illegale Nationaal Steunfonds komt naar voren dat Leo Cohen ondergedoken zat in de Zaandijkse Meidoornlaan 2, bij de familie Rijpstra. Hij kreeg daar NSF-steun. Als zijn verzorger wordt genoemd de eveneens joodse Karl Oroszlan met als adres de Geulstraat 5 in Amsterdam. Diens naam komt voor in Rechtvaardigen onder de Volkeren, als onderduiker bij het Amsterdamse verzetspaar Tinus en Tony Schabbing. Daar verbleven ook diverse andere leden van de familie Cohen, alsmede de in Zaandam ondergedoken Eva Fränkel.

Na de oorlog werd Leo op 1 augustus 1945 benoemd tot adjunct-directeur bij de Berg-stichting. Leo en zijn echtgenote Riek waren na de oorlog de charismatische leiders van de Berg-stichting.

In 1951 vertrokken Leo en Riek naar Israël, waar ze de leiding kregen over veertig joodse voogdijkinderen. Gedwongen door gezondheidsproblemen keerden ze al in 1954 terug. Sindsdien vervulde Leo Cohen in Nederland veel bestuurslidmaatschappen en directieposten bij allerlei joodse instellingen.

Hij werd in 1976 benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau. Leo is overleden op 24 oktober 1984 in Amsterdam.

Meer informatie

[Cohen \(Levie/Leo\) - Joods Monument Zaanstreek](#)

[Nieuw Israelietisch weekblad » 07 jan 1938 - Art. 60 | Delpher](#)

[Weest paraat; officieel orgaan van de Nederlandsche Padvinders, jrg 24, 1938, no 2, 1938 » 1938-02 - Pag. 31 | Delpher](#)

[Joods Historisch Museum \(jck.nl\)](#)

[Berg-Stichting \(laarenberg.nl\)](#)

[monumentbergstichting.nl](#)

[Larense Berg-Stichting voor Joodse kinderen - ONH](#)

[De Berg-Stichting - Monument voor de Joodse Kinderen \(monumentbergstichting.nl\)](#)

[Herinnerings bomen Laren](#)

[Nieuw Israelietisch weekblad » 25 jul 1930 - Art. 110 | Delpher](#)

[De Judeër; periodiek orgaan van de bewoners van de Berg-stichting, jrg 9, 1936-1937, no 1-3, 1936 » 1936 - Pa. 25 | Delpher](#)

[De schalmei; officieel orgaan voor besturen en leidsters van het Nederlandsche Meisjesgilde, jrg 7, 1933-1934, no 8, 1933 » 1933-09 - Pag. 1 | Delpher](#)

[Monument voor de Berg-stichting. 48 pupillen te veel. - NIK - Nederlands Israëlitisch Kerkgenootschap](#)

[Bronnen over 'Berg-stichting' - Netwerk Oorlogsbronnen](#)

[Verhuizing Berg-Stichting naar Amsterdam - Netwerk Oorlogsbronnen](#)

[Eerste razzia Berg-Stichting - Netwerk Oorlogsbronnen](#)

[Tweede razzia Berg-Stichting - Netwerk Oorlogsbronnen](#)

[Ontruiming Berg-Stichting - Netwerk Oorlogsbronnen](#)

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.